

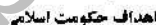

اهداف حکومت اسلام

نویسنده

مسعود کریمی بیرانوند

نویسنده مسعود کریمی بیژنآوند طراح: لد ابوالقاسم
و نچیران صفحه‌آرا: مهدی شیربخت و مترجم: رضا
(وابسته به نهاد نمایندگی مقام معلم رهبر) شکاه
نوبت چاپ اول، ۱۳۹۴ شمارگان ۱۰۰۰ نسخه قیمت ۱۰۰۰
تومان شابک ۹۷۸-۹۶۴-۵۲۱-۸۷۶-۳

[illegible]

پایگاه اینترنتی: ketabroom.ir نشانی: info@ketabroom.ir

فهرست

۷	پیشگفتار.....
۹	مقدمه.....

فصل اول: کلیات (۱۱ - ۲۱)

۱۳	۱-۱- تعریف مفاهیم.....
۲۰	۱-۲- چارچوب بحث.....

فصل دوم: تشخیص اهداف حکومت اسلامی (۲۳ - ۳۸)

۲۵	۱-۲- رویکرد تعریف عقل.....
۳۵	۲-۲- رویکرد تحلیل سرع علی.....

فصل سوم: تنظیم اهداف حکومت اسلامی (۳۹ - ۵۶)

۴۱	۱-۳- الگوی اهداف حکومت اسلامی.....
۴۸	۲-۳- ویژگی‌های خاص اهداف حکومت اسلامی.....
۵۲	۱. عدالت و امنیت.....
۵۳	۲. عدالت و آزادی.....
۵۴	۳. عدالت و رفاه.....
۵۵	۴. عدالت و تربیت (انسان‌سازی).....

فصل چهارم: تشریح اهداف حکومت اسلامی (۵۷ - ۱۸۰)

۵۹	۱-۴- آزادی و کرامت انسانی.....
۶۵	آزادی عقیده.....
۶۹	آزادی بیان.....
۷۰	آزادی رفتار.....
۷۲	آزادی سیاسی.....
۷۵	۲-۴- نظم و امنیت.....
۷۶	الف) نظم و امنیت در بُعد داخلی.....
۷۸	قانونگذاری.....
۸۶	اجرا.....
۱۰۳	قضاوت.....
۱۱۰	ب) امنیت و نظم در بُعد خارجی.....
۱۱۱	استقلال سیاسی و نفی سلطه بیگانگان.....

۱۱۲	احترام به پیمان‌ها و قراردادهای
۱۱۴	اصالت صلح و همزیستی مسالمت‌آمیز
۱۱۵	آمادگی دفاعی
۱۱۷	جهاد در راه خدا
۱۲۲	۳-۴- اقتصاد و رفاه
۱۲۸	ارزش اقتصادی
۱۳۰	مالکیت
۱۳۴	مبادله (انتقال مالکیت)
۱۳۸	تولد
۱۴۰	توزیع
۱۴۲	مصرف
۱۴۵	تعدیل نیرو
۱۵۱	نقد حکمت در اقتصاد
۱۵۲	۴-۴- عدالت اجتماعی
۱۶۲	۵-۴- تربیت و تعالی معنوی
۱۶۷	مفهوم تربیت و تعالی
۱۶۹	اهداف تربیت اسلامی
۱۶۹	الف) ارتباط انسان با خدا
۱۷۵	ب) ارتباط انسان با دیگران
۱۸۳	ج) ارتباط انسان با طبیعت
۱۸۴	اصول سیاست‌گذاری تربیتی
	فصل پنجم: جمع‌بندی (۱، ۲، ۳)
۱۹۴	الف) آزادی
۲۰۰	ب) نظم و امنیت
۲۰۵	ج) اقتصاد و رفاه
۲۱۱	د) عدالت اجتماعی
۲۱۶	ه) تربیت
۲۱۸	سخن آخر
۲۱۹	منابع فارسی
۲۱۹	الف) کتاب
۲۲۳	ب) نرم‌افزار
۲۲۳	منابع انگلیسی

پیشگفتار

اوایل سال ۱۳۸۸ بود که ذهنم به شدت درگیر یافتن موضوعی برای نوشتن پایان نامه بود. در میان سیل مسائل دهان‌پُرکن و اصطلاحات پُرطمطراق که هر خواننده‌ای را کاملاً گیج و از فهم متن نومید نموده، غوطه‌ور بودم تا این که روزی دکتر یحیی فونان، معاون آموزشی وقت «پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی» از من خواست روی مسأله‌ای که بعداً موضوع پایان نامه‌ام شد، کار کنم. موضوع این بود: «ناویست‌نامه اهداف حکومت‌های سکولار با حکومت اسلامی». چیزی که بلافاصله در ذهنم خطور کرد و به استاد گفتم این بود که موضوع خیلی کلی و ابتدایی است. فائزات باید روی آن کارهای زیادی انجام گرفته شده باشد. به قول معروف «علم اباشی است» و من هم باید در مرز دانش و روی مسائل روزآمد و نوپدید کار کنم. به مدیر مالی بی‌توجهی، یک روز تصمیم گرفتم درباره موضوع پیشنهادی استاد جستجو کنم؛ اما آنچه برایم جالب توجه بود تعداد اندک آثاری بود که آنها هم غالباً به صورت حاشیه‌ای، فهرست‌وار، کلی‌گویانه و روزنامه‌وار به این موضوع اساسی اشاره کرده بودند. آگاهی از فقر منابع و نظریات علمی در عین اهمیت بی‌مثال موضوع، باعث شد که با اینهمایی‌های اساتید و همراهی خانواده‌ام، قریب به یک سال و نیم از عمرم را بر سر زدن پاسخگویی به پرسش از تفاوت‌های اهداف حکومت‌های سکولار با حکومت اسلامی صرف کنم که در نهایت با نمره عالی مورد قبول قرار گرفت. از این تحقیق، دو سال علمی - پژوهشی به شکل مستقیم و چندین مقاله دیگر غیرمستقیم استخراج شده و به چاپ رسیده است.

اکنون آنچه مرا واداشته که کتابی تحت عنوان «اهداف حکومت اسلامی» به چاپ رسانم، دلایل متعددی دارد: نخست این که در متن پایان نامه به خاطر محدودیت‌های آموزشی و قالب‌های دانشگاهی، مجبور بودم بسیاری از یافته‌های علمی خود را کنار گذاشته و در عوض برخی گزاره‌های کم‌اهمیت و تکراری

دیگر را جایگزین آن کنم. ضمن این که در آنجا به صورت مقایسه ای به اهداف حکومت های سکولار و اسلامی پرداخته بودم و نه اهداف حکومت اسلامی که بذاته برای جامعه ما اصالت دارد. نکته دیگر این که در مقالات به دلیل تعداد صفحات محدود، نمی شد کلیت موضوع را در کنار جزئیات آن به نمایش گذاشت و لهذا متن را در چند مقاله مجزا ارائه کرده بودم. سرانجام این که پس از گذشت چند سال، شواهد بیشتر و گاهی اکتشافات و اطلاعات جدیدتری به دست آمده است که پژوهش را کامل تر نموده است.

در پایان یادآور می شود که این نوشتار قطعاً حرف اول و آخر را نزده است و خرنندگان فکور و متعهد می توانند در تصحیح و تکمیل آن یاری رسان نویسنده باشند. امید آن است که این تحفه به درگاه احدیت مقبول افتد و سهمی از دین نویسند را به مردم - جامعه اسلامی اش ادا کرده باشد.

www.ketab.ir

مقدمه

هرگونه پیشرفت سیاسی اجزاء و لوازم لاینفکی دارد که هدف و هدف گذاری از جمله مهم ترین آنهاست. این امر چنان بدیهی است که نیاز به استدلال ندارد و مختص به جامعه و الگوی خاصی از پیشرفت و توسعه نیست. از طرفی حکومت به عنوان سازمان مرکزی و موتور محرکه ی پیشرفت در جامعه، باید از خود شروع کرده و بصورت روشن از اهداف حکومت، شاخصه ها و اولویت بندی آنها داشته باشد. اهداف حکومت ها نظامات قانون گذاری و خط مشی های حکومتی را مستقیماً جهت دهی می کند و بر این اساس، هرچه عناوین و نحوه اولویت بندی و ارتباط این اهداف در یک نظام حکومتی روشن و مورد توافق باشد، علاوه بر نشان دادن تمایز و استقلال نسبی آن از سایر حکومت ها، بهتری می تواند راهنمای عمل حکومت مردان و سیاستمداران باشد. اهداف حکومتی تصاویر و چشم اندازهای مطلوبی هستند که هر حکومتی برای دستیابی به غایات وجودی اش در پی تحقق آنهاست. اهداف حکومتی، ملاک سنجی برای ارزیابی موفقیت و کارآمدی یک حکومت در توجیه و تحکیم مشروعیت آن است.

به طور خاص حکومت اسلامی نیز برای دفع الزه ریت، فلسفه وجودی و نیز افزایش کارآمدی خود، نیازمند تلاش علمی جدی و دقیق برای مشخص نمودن اهداف و نحوه چیدمان آنها در ساختار حکومت اسلامی و نشان دادن نحوه افتراق و اشتراک آن با سایر حکومت ها خصوصاً حکومت های سکولار است. در ضیح آن که از لوازم پذیرش نظریه «عدم جدایی سیاست از دین» این است که حکومت دینی با حکومت های غیردینی از جهات مختلف خصوصاً در سطح اهداف تفاوت دارد. این تفکر که در قرون اخیر و با توجه به گسترش و استیلای سکولاریسم به محاق فرو رفته بود، با به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی در ایران احیا شده و جامعه عمل پوشیده است. البته جریانات فکری و اجتماعی که در رابطه با این موضوع (تفاوت های اهداف حکومت های سکولار با حکومت اسلامی) وجود دارد، طیف وسیعی را به خود اختصاص می دهد. در یک سر طیف کسانی هستند که اساساً

هرگونه وجه اشتراکی حتی در سطح عناوینی برای مقایسه را انکار می‌کنند و معتقدند؛ سخن گفتن از مقایسه اهداف حکومت اسلامی، یادآور نوعی قیاس مع الفارق است و موضوع را از بیخ منتفی می‌دانند.

در طرف مقابل جریان فکری مذکور، علاوه بر طرفداران سنتی تیز «جدایی دین از سیاست» که اساساً چیزی به نام حکومت اسلامی را نمی‌پذیرند و آن را ناشی از نوعی مغالطه‌ی مفهومی یا منازعه‌ی سیاسی می‌دانند و در نتیجه همه حکومت‌ها را پیرو اهداف مشترکی می‌دانند، کسانی با اندیشه‌ها و تحلیل‌های نسبتاً جدید نیز، تلاش در اثبات این نکته داشته‌اند که هرچند می‌توان به حکومت رنگ و این دینی داد، اما آن ذاتاً پدیده‌ای دنیوی و عرفی است و در نتیجه حکومت‌های دینی و غیردینی در خلاف روش‌ها و صور مختلفی که دارند، دارای اهداف یکسانی مثل تأمین امنیت، برقراری عدالت توزیعی، توسعه رفاه و تضمین آزادی هستند که ناشی از ذات مشترک آنها یعنی جلب رضایت مردم است. این نویسندگان، اهداف حکومت دینی را طوری تفسیر کرده‌اند که تفاوت‌های بسیار اندکی با حکومت‌های عرفی داشته باشد. (سروش، ۱۳۷۶: ۳۷۰-۳۷۳)

در مقابل جریانات افراط و تفریط را، امام خمینی (ره) و پیروان مکتب فکری ایشان، علاوه بر قائل شدن به یک سری اهداف خاص برای حکومت اسلامی (مانند اجرای احکام اسلام، تربیت و انساب صالحین، دفاع از دین و نظام اسلامی) سایر اهداف حکومتی (مانند تأمین آزادی، اجرای عدالت و برقراری امنیت) را با رویکردی متفاوت و متأثر از اهداف خاص تفسیر کرده‌اند که این به نوبه خود در وضع و اجرای قوانین و سیاست‌های حکومتی مؤثر بوده است.

با این حال می‌توان گفت؛ با وجود نوشته‌ها و بیانات زیاده‌سازانه هنوز در هاله‌ای از ابهام قرار دارد و به رغم معرفی فهرست طولانی از اهداف حکومت اسلامی و تشریح مفصل آنها، هنوز درک درستی از سطوح و روابط میان این اهداف در یک الگوی روشن و عملی وجود ندارد. این امر موجب سردرگمی مسئولین و برنامه‌ریزان توسعه بلندمدت کشور را فراهم می‌آورد. از این رو این نوشتار می‌کوشد با روش‌هایی ساده و مکمل اولاً به استخراج اهداف حکومت از منابع معتبر پرداخته، ثانیاً نحوه‌ی انسجام و ارتباط آنها را در یک مدل عملیاتی نشان دهد و ثالثاً به معناکاو و بازتفسیر این اهداف در منظومه فکری، ارزشی و هنجاری دین اسلام بپردازد.